

<https://newcriminalcode.org.ua/article/zavdannya-vitchyznyanoi-kryminalno-pravovoyi-nauky-v-umovah-reformuvannya-kryminalnogo-i59>.

2. Велика українська юридична енциклопедія. У 20-ти томах. Том 17. Кримінальне право. Харків : Право, 2017. С. 147–148.

3. Задоя К.П. Суперечлива правова спадщина судової палати у кримінальних справах Верховного Суду України // *Право і громадянське суспільство*. Київ, 2016. № 1(13). URL: <http://lclaw.knu.ua/index.php/arkhiv-nomeriv/1-13-2016/item/258-superechlyva-pravova-spadshchyna-sudovoyi-palaty-u-kryminalnykh-spravakh-verkhovnoho-sudu-ukrayiny-zadoia-k-p>.

4. Постанова Великої Палати Верховного Суду від 5 грудня 2018 р. у справі № 301/2178/13-к. Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/78426368>.

Мазенко Наталя Андріївна,

аспірант наукової лабораторії з проблем
протидії злочинності ННІ № 1

Національної академії внутрішніх справ

КОРУПЦІЙНИЙ ЗЛОЧИН У КОНТРОЛЬНОМУ ПРОЄКТІ КРИМІНАЛЬНОГО КОДЕКСУ УКРАЇНИ 2021 РОКУ

Багатьом відомо, що опубліковано новий контрольний проєкт Кримінального Кодексу України станом на 17.01.2021. Це вже третій контрольний проєкт Кримінального Кодексу починаючи з 15.09.2020, що виступає якісним показником того, що робота Комісії з питань правової реформи, у складі якої сформовано й робочу групу з питань розвитку кримінального права над проєктом нового Кримінального Кодексу України триває поступово та виважено. Планується, що Загальна частина КК України буде складатися із трьох книг: про кримінальний Кодекс України, про злочин, про кримінально-правові засоби та їх застосування.

У відповідності до запропонованого пункту 18 частини 2 статті 1.3.1(Роз'яснення термінів Кримінального Кодексу України) розділу 1.3 книги 1 (Про Кримінальний Кодекс України) Загальної частини Кримінального Кодексу України, наявна дефініція «корупційний злочин», під якою слід розуміти «злочин, який характеризується двома обов'язковими ознаками:

а) неправомірною вигодою як метою, предметом або засобом вчинення злочину і

б) способом вчинення злочину, що полягає у незаконному використанні влади, службового становища чи певних повноважень або впливі на прийняття рішення особою, наділеною владою, службовим становищем чи певними повноваженнями» [1]. Враховуючи викладене, вважаємо за доцільне проаналізувати цю дефініцію з виокремленням двох обов'язкових ознак.

При здійсненні аналізу новели дефініції «корупційний злочин» відповідно до проєкту нового Кримінального Кодексу України станом на 17.01.2021 через призму діючого Кримінального Кодексу України, який був прийнятий Верховною Радою України 5 квітня 2001 року у редакції від 14.11.2020, де вживається визначення «корупційне кримінальне правопорушення», це вже слід визнати певним законодавчим видозміненням та необхідністю нового розуміння та осмислення «корупційного кримінального правопорушення». У свою чергу, виокремлення лише двох вище перелічених обов'язкових ознак корупційного злочину, чи не є це звуженням кола наявних інших ознак діючої норми корупційного кримінального правопорушення, які також їй притаманні. До яких ще слід відносити й вчинення корупційного кримінального правопорушення спеціальним суб'єктом або ж у окремих випадках просто фізичною особою, а також наявність виключно умисної форми вини – умислу.

Щодо закріплення першої ознаки корупційного злочину, а саме: «неправомірна вигода як мета, предмет або засіб вчинення злочину». То, слід детально зупинитись на визначенні «неправомірна вигода», що саме слід розуміти під цією дефініцією. Це поняття впливає з назви діючої статті 368 (Прийняття пропозиції, обіцянки або одержання неправомірної вигоди) КК України, де предметом злочину є неправомірна вигода, а під неправомірною вигодою розуміють грошові кошти або інше майно, переваги, пільги, послуги, нематеріальні активи, будь-які інші вигоди нематеріального чи негрошового характеру, які пропонують, обіцяють, надають або одержують без законних на те підстав. При цьому, об'єктивна сторона корупційного кримінального правопорушення передбачає такі альтернативні дії службової особи як: прийняття пропозиції неправомірної вигоди, прийняття обіцянки такої вигоди, одержання неправомірної вигоди, прохання надати таку вигоду.

Крім того, у науковій літературі проблема кримінально-правового аналізу неправомірної вигоди як предмета корупційного злочину не нова для теорії та практики кримінального права. Адже за доцільне визнавати неправомірну вигоду також й засобом чи навіть знаряддям вчинення злочину. Але ж, однією з ознак, яка вказує на те, що неправомірна вигода є предметом вчинення корупційного кримінального правопорушення є те, що засіб вчинення злочину підбирається особою-злочинцем виключно для того, щоб «допомогти» собі самому у ході вчинення того чи іншого кримінального правопорушення. Як у такому випадку засобом корупційного кримінального правопорушення є неправомірна вигода, будь то грошові кошти або ж речі, якими суб'єкт корупційного кримінального правопорушення бажає заволодіти, допомагають йому вчинити корупційне кримінальне правопорушення? Чи є неправомірна вигода метою, предметом та засобом корупційного злочину, як нам пропонує новий виклад проекту Кримінального кодексу України дедалі залишається дискусійним питанням. До того ж вчений М. Хавронюк, грошові кошти, інше майно, переваги, пільги, послуги, нематеріальні активи, а отже, й будь-які інші вигоди нематеріального чи негрошового характеру, зараховує до предмета, а не видів неправомірної вигоди [2, с. 123].

Щодо констатації другої обов'язкової ознаки корупційного злочину у вигляді способу вчинення злочину, що полягає у незаконному використанні влади, службового становища чи певних повноважень або впливі на прийняття рішення особою, наділеною владою, службовим становищем чи певними повноваженнями, то з одного погляду, це є досить справедливим ствердженням. Оскільки, потрібно визнати, що загальним способом вчинення усіх корупційних кримінальних правопорушень є зловживання повноваженнями службової особи або ж зловживання службовим становищем. Тобто, коли службова особа умисно, керуючись корисливим мотивом, маючи мету незаконного збагачення, у спосіб незаконного використання службового становища вчинює корупційне кримінальне правопорушення, у результаті чого отримує певні блага. Але, з іншого погляду, це виступає дещо звуженням категорії суб'єкта корупційного злочину. Оскільки, ми знаємо, що суб'єктом корупційного кримінального правопорушення

може бути «службова особа», у випадку якщо це стосується використання службових повноважень або пов'язаних із цим можливостей, та «будь-яка особа», фізична або ж юридична, якщо це стосується обіцянки/пропозиції чи надання неправомірної вигоди. Проте, у відповідності до правових реалій судової практики, суб'єктом вчиненого корупційного кримінального правопорушення значно рідше виступає саме «будь-яка особа», тобто фізична особа, яка є «надавачем» неправомірної вигоди службовій особі за вчинення або невчинення такою службовою особою дій в інтересах того, хто пропонує, обіцяє або надає неправомірну вигоду, чи в інтересах третьої особи будь-якої дії, з використанням наданої влади службовій особі чи службового становища. Непоодиноким винятком у механізмі притягнення до кримінальної відповідальності суб'єкта корупційного кримінального правопорушення не службової особи, а «будь-якої особи», найчастіше виступають випадки, коли наявне підбурювання до злочину «будь-якою особою», тобто особою «надавачем» неправомірної вигоди службовій особі. Але, ми ж повинні розуміти, маючи на меті документування протиправної діяльності у сфері вчинення корупційного кримінального правопорушення службовою особою, найчастіше особи, хто обіцяє надати або повинен надати неправомірну вигоду службовій особі, звертаються самі до правоохоронних органів з метою викриття такої службової особи, та зазвичай особа «надавач» неправомірної вигоди не притягується до кримінальної відповідальності.

Чи доцільно вважати як слід опрацьованим контрольний проєкт Кримінального Кодексу станом на 17.01.2021 у сфері корупційних кримінальних правопорушень, або як нормується, у сфері «корупційних злочинів», є дискусійним питанням, проте це явно не останні новели кримінально-правового нормотворення у сфері корупційних кримінальних правопорушень.

Список використаних джерел

1. Проект нового Кримінального кодексу України станом на 19 жовтня 2020 р. URL: <https://newcriminalcode.org.ua/upload/media/2020/10/21/kontrolnyj-proekt-kk-19-10-2020.pdf>.

2. Хавронюк М. І. Науково-практичний коментар до закону України «Про засади запобігання і протидії корупції» / М. І. Хавронюк. – К.: Атіка, 2011. – С. 472.